

Kinnitatud TTÜ nõukogu 17.10.2017 otsusega nr 44

Redaktsiooni jõustumise kuupäev: 17.10.2017

Akadeemilise eetika põhimõtted (akadeemilise eetika koodeks)

TTÜ tulevikuvision on innovaatiline Eesti jätkusuutlikus maailmas. Seda visiooni teostab ülikool teaduspõhise hariduse kaudu, mida toetavad akadeemiline eetika ja ausus. Ülikooli eesmärk on teenida ühiskonda ja hoiduda ebaeetilisest käitumisest.

1. Üldpõhimõtted

1.1 Igaüks, kes loob uusi väärtusi, peab austama teiste kirjalikus, digitaalses, sõnalisel või muus hoomatavas vormis loodud ja sellele ka vormikohaselt viitama. Hoidumine igasugusest akadeemilisest petturlusest sh (auto)plagiarismist on teadus- ja õppetöö oluline nõue;

1.2 Teadustöö peab oleme uudne, põhinema tuvastatavatel allikatel, vältides teadmata autorlusega informatsioonikandjaid ja tsiteerides korrektselt. Kahtluse korral, kas tegemist nn üldiste teadmistega, tuleb eelistada viitamist, austades autori intellektuaalomandit;

1.3 Uurimistöö teostaja on neutraalne ja ei esinda oma töös ühtegi ideoloogiat ega väljenda isiklike poliitilisi seisukohti, mis vastanduksid teadusliku meetodi objektiivsusele. Samuti tuleb interdistsiplinaarsust toetava ülikoolipere liikmetel hoiduda üleolevast suhtumisest teise distsipliini esindajatesse ja arvestada nii õppe- kui ka teadustöö ajalooliselt väljakujunenud eripäradega;

1.4 Teeseldud meetodite ja valeandmetega või ebaeetiliselt/ebaausalt kogutud andmetega opereerimine on akadeemiline petturlus. Akadeemiline petturlus on ka igasuguse eelisolukorra loomine, mis ei ole kehtestatud reeglitega põhistatud, samuti valeandmete esitamine - tulemuste hindamise protsessis, rahastuse või positsiooni taotlemisel nii enda kui teiste suhtes. Siia alla kuulub ka hindajale teadmata abivahendite või keelatud andmete kasutamine;

1.5 Koostöö teadlaste ja teiste uurimuse teostajate vahel on teretulnud, kuid lubamatu on enda nime all teise isiku töö esitamine. Samuti mistahes ebaausad sobingud või koostöö, näiteks olukorras, kus toimub üksikisiku teadmiste ja võimete kontroll;

1.6 Akadeemilisest petturlusest teavitajal on õigus konfidentsiaalsusele. Akadeemilise struktuuriüksuse juht, kes jätab teadlikult menetlemata akadeemilise petturluse, käitub ka ise ebaeetiliselt. Sarnase kaaluga akadeemilise petturluse tagajärjed peavad olema sarnased;

1.7 Hinnangu andmine uurimis- või teadustööle, millest oleneb selle autori edasised õpingud, karjäär või (teadus)rahastus, peab olema objektiivne ja põhjendatud. Teadusrahastamise, stipendiumite või toetuste määramisel lähtutakse mõõdetavatest kriteeriumitest, mis väljendavad konkurentsipõhiselt taotleja teadmisi või senist panust;

1.8 Ülikoolis lähtutakse vaidluste ja erimeelsuste lahendamisel maksimaalsel võimalikul määral tõesuse väljaselgitamisest, tegeliku asjadeseisu tuvastamisest. Vigade ja eksimuste väljaselgitamisel osalevad kõik osapooled ning neid peavad tunnustama kõik osapooled. On lubamatu väitluse sisu asendamine vastaspoole isikuomaduste ründamisega (argumentum ad hominem);

1.9 Ülikooli õpi- ja teaduskeskkond on salliv nii õppejõudude ja üliõpilaste isiklike ja sotsiaalsete erisuste suhtes aga ka õppetöös ja teaduslikus uurimistöös erimeelsustele, mis võivad olla keerulised ja teravad ning tekitavad õppejõule vahel ebamugavaid ja isegi ülejõu käivaid küsimusi. Nendest tulenevad probleemid lahendatakse asjatundlike ja teaduslikel alustel seisvate vaidlustega osapoolte võrdsel osalemisel sooviga leida lahendusi probleemidele.

2. Akadeemiline haridus

2.1 Õppejõu ja üliõpilase akadeemilise suhtlemise alus on vastastikune viisakus ja austus. Üliõpilasi ja õppejõude peab iseloomustama ausus ja väärikus, mis ei luba ei õppejõul ega üliõpilasel end alandada ega taluda solvanguid. Oma vaateid, arvamusi ja tahet ei sunnita teistele peale, argumenteeritud veenmine, mis põhineb asjatundlikkusel ja laialt tunnustatud saavutuste näidetel saab olla teadmiste ja ideede levitamise aluseks;

2.2 Üliõpilaseks saamine ja ülikoolihariduse omandamine on isiku vaba tahe ning eeldab ausat, vastutustundlikku ja sihikindlat tegutsemist õppetöös ja sellega seotud teadustegevuses;

2.3 Õppejõud on sõltumatu oma aine õpetamisel lähtudes ettenähtud õppekavast ja õppekorralduse eeskirjadest. Ta arvestab muutuvat ja arenevat teaduskeskkonda ja selle mõjusid erialale aga väldib oma erialases tegevuses mitteteaduslikule survele allumist. Õppejõu autoriteedi aluseks on tema teadmised, suhtlemisoskus, sõnade ja tegude ühtsus, kõlbeline mina ja isiksuse tunnused. Õppejõud suhtleb üliõpilastega õpetamise, eeskuju ja veenmisega mitte läbi käskude ja keeldude või karistuste;

2.4 Õppejõud juhendajana suhtleb üliõpilasega koostöövalmilt ning heatahtlikult, toetab juhendatavat ja soodustab tema isiklikku arengut. Õppejõud järgib hea teadustava põhimõtteid ja väärtusi ning eeldab seda ka oma kolleegidelt ning juhendatavatelt, annab teada akadeemilise eetika rikkumisest ning küsib kahtluse korral nõu kolleegidelt;

2.5 Õppejõu kohus on argumenteeritult kaitsta üliõpilasi igasuguste pseudoteaduste ja igasuguste ebateaduslike ennustamiste ja manipuleerimiste eest;

2.6 Üliõpilase ja õppejõu õppe- ja teadustöö välised suhted peaks jääma akadeemilise suhtluse tasemele;

2.7 Eduka uurimis- ja õppetöö, kaasa arvatud üliõpilaste hindamise baasiks peab olema objektiivsus; subjektiivsus ning diskrimineerimine ja isiklike eelistuste ja eelarvamuste esitamine on taunitavad. Akadeemilise käitumise põhijoonteks nii õppejõul kui ka üliõpilasel on nõudlik ja kriitiline suhtumine endasse, oma võimetesse ja tegudesse. Akadeemilise suhtlemise tunnuseks on täpsus - nii auditooriumis ja laboratooriumis – loengutes, seminarides, praktikumides, kaitsmiskomisjonides, konverentsidel jms;

2.8 Positiivsete õpitulemuste taotlemine maha kirjutamise, ostetud tööde esitamisega oma nime all jms petmised üliõpilaste poolt, mittelubatud vahendite kasutamine teadmiste kontrollis on lubamatud ja karistatavad vastavalt eksimuse raskusele.

3. Hea teadustava

3.1 Teadlane ja teadusasutus juhindub oma tegevuses, käitumises ja hoiakutes Eestis ja rahvusvaheliselt tunnustatud asjakohastest põhimõtetest kus on fikseeritud teadustöö kavandamisega, tegemisega, tulemuste avaldamise ja rakendamisega ning teadlase positsiooniga teaduskogukonnas seotud küsimused;

3.2 Teadlane lähtub teadustöö kavandamisel oma teadusvaldkonna tavadest ja nõuetest ja vastutab, et teadustööd tehakse kooskõlas kehtivate teaduseetika põhimõtete, standardite ja õigusnormidega;

3.3 Teadustöö kavandamisel (eesmärgid, meetodika, ressursside taotlemine, eetilised ja õiguslikud nõuded) hindab teadlane teadustöö kasulikke ja kahjulikke mõjusid mistahes uurimisega seotud osapoolle (uurimisse kaasatud loodus- ja kultuurikeskkond, ühiskond, teadlaskond, teadusasutus). Eesmärkide seadmisel kaalub teadlane teadustöö põhjendus, meetodi valikul nende kohasust eesmärkide saavutamiseks. Teadustöö kavandamisel austab teadusasutus teadlase vabadust eesmärkide ja meetodite valikul, toetab avatud ja otsingupõhist teadust ja tagab avatud ja kõigile teadlastele võrdse ligipääsu finantseerimise teabele;

3.4 Teadustöö tegemisel arvestab teadlane, kuidas kohelda uuringusse kaasatud isikuid, kuidas tagada teadustöö ohutuse, millised on andmete teadusliku töötlemise põhimõtted. Teadusasutus tagab teadustöö ohutuse, ohtlike materjalide, organismide ja seadmete käsitlejatel vajalikud teadmised, oskused ja vahendid. Teadusasutus toetab andmete ja uurimisainese vastutustundliku haldamise;

3.5 Teadustöö tulemuste avaldamisel ja rakendamisel arvestab teadlane kõigi teadustöösse panustanud teadlaste ja koostööpartnerite huve ja õigusi autorsuse, intellektuaalomandi ning tunnustamise küsimustes. Teadlane lepib kokku teaduspublikatsiooni autorsuses publikatsiooni panustajate osas, tunnustab kolmandaid teaduspublikatsiooni valmimisse panustavaid isikuid, arvestab soovitusi ja piiranguid avaldamisel. Publitseerimisel toetab teadusasutus ausat, õiglast ja läbipaistvat autorsuse määramist ja tunnustamist;

3.6 Teadlane retsensendi ja eksperdina tagab tegevuse erapooletuse, kvaliteedi, õigeaegsuse ja teatavaks saanud teadustulemuse konfidentsiaalsuse. Ta taandab end huvide konflikti ilmnemisel otsustaja, hindaja või eksperdi positsioonilt;

3.7 Teadlasena teaduskogukonnas avalikustab teadlane varakult kõigi enda teadustööga seotud huvide konfliktid, teavitab ajakirja või kirjastust avaldatava teadustöö usaldusväärsust mõjutavatest kõigist rahalistest või muudest huvidest ning isiklikest suhetest. Teadusasutus ennetab teadlikult huvide konflikte ametikohtade valimisel või määramisel, ressursside jagamisel ja teadlaste tunnustamisel, tagab teadlastele soodsad tingimused eri rollide ja kohustuste ühitamiseks ja tasakaalustamiseks ning tagab turvalise töökeskkonna ja võrdse kohtlemise kõigile oma töötajatele.